

Lokal samverkan i Mora kommun för service på landsbygd

Delrapport 5 2024-02-01 – 2024-06-30

Slutrapport 2022-09-01 – 2024-06-30

Projektledare: Carina Sisell

Näringslivsutvecklare: Karin Eriksson

Projektet "Lokal samverkan i Mora kommun för service på landsbygd" finansieras genom:

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden

Innehåll

1. Bakgrund och nuläge – kommunens arbete och erfarenheter	3
2. Behov av grundläggande kommersiell service	3
3. Behov av samarbete	3
4. Syfte och mål	4
5. Önskad förändring och förväntat resultat	4
6. Projektets genomförandeorganisation	4
7. Information om projektet på kommunens webbplats	5
8. Aktivitetsplan	6
9. Utförda aktiviteter under perioden för delrapporten	7 - 8
10. Spridning av projektets resultat	8
11. Samverkan lokalt	9
12. Intern förankring	9
13. Motgångar	9
14. Resultat och lärande - Lösningar, kunskaper och lärdomar	10 - 12
15. Fortsatt samarbete med lokala aktörer	13
16. Förankring av projektets lärdomar och resultat – internt	13
17. Förankring av projektets lärdomar och resultat – regionalt	13
18. Övrigt att informera om	13
19. Villkor för genomförandet	14

Bilagor:

1. Minnesanteckningar från trafiksäkerhetsforum 19 februari
2. Minnesanteckningar från möte med Trafikverket och Region Dalarna 29 februari
3. Nyhetsbrev nr 4
4. Nyhetsbrev nr 5

1. Bakgrund och nuläge – kommunens arbete och erfarenheter

Mora kommun har tagit fram ett Landsbygdsprogram som gäller t o m 2023. Behovet av en metod och ett särskilt forum har förankrats i kommunens ledningsgrupp där representanter från varje förvaltning utsetts att ingå i forumet. Det finns även ett lokalt serviceprogram där serviceorter utsetts som även det gäller t o m 2023. Serviceorterna har möjlighet att ansöka om stöd från kommunen till att upprätthålla viss service genom s.k. *Kommunalt landsbygdsstöd*. Vilken service det gäller finns i programmet och man kan söka 10 000 kr för varje del, dock max 50 000.

Efter framtagandet av programmet har kommunen identifierat att det finns behov av att på ett effektivt sätt ha en dialog och samverka med de olika aktörer som finns på landsbygden. Byarna har kommit olika långt och vi har olika mycket kontakt med dem.

2. Behov av grundläggande kommersiell service

Av de fem utsedda serviceorterna har tre någon form av service; Sollerön, Venjan-Söromsjöbygden och Våmhus. Två orter saknar service; Garsås och Oxberg. Vi har också ytterligare en ort som saknar service och som söker samarbete med kommunen för att försöka lösa detta, Gesunda. I fallet Gesunda är det kopplat i stor utsträckning till en önskad utveckling av besöksnäring, där man identifierat bristen på service som ett hinder. För utveckling av besöksnäringen kan det också behövas utvecklas service i "avstickare" till de utpekade serviceorterna.

3. Behov av samarbete

Samverkan mellan kommunen, byalag/utvecklingsgrupper samt kommersiella aktörer behöver utvecklas. Från byn Gesunda har Gesunda bystugeförening kontaktat kommunen för att försöka lösa behoven av service för bybor och besökare. Man jobbar i området med att få en utökad besöksnäring baserad på naturturism. Redan idag finns några aktörer som Sagolandet Tomteland, Gesundaberget och Caravan Club. På Sollerön har projektet förankrats.

Samverkan behöver få ett forum med spelregler där de involverade vet vad som förväntas och vad var och en ska göra. Projektet syftar till att utveckla den samverkansmetoden som sedan kan användas för framtida samverkan.

4. Syfte och mål

Syftet med projektet är att stärka kommunens kapacitet att möta och samarbeta med lokala aktörer. Erfarenheter från genomförandet ska ge ökad förmåga hos kommuner att stötta lokal serviceutveckling, genom ny kunskap och arbetssätt samt ändamålsenliga rutiner med kontinuerlig intern förankring för långsiktighet.

Målet med projektet är att när projektet avslutas ska kommunen uppleva en ökad förmåga att stötta lokal serviceutveckling.

Etablerade samarbeten har lagt grunden för och möjliggjort ett gemensamt framtagande av relevanta planer och utveckling av nödvändiga och önskvärda servicelösningar.

Projektet består i att

- Etablera och genomföra samarbeten med lokalsamhället via lokala aktörer på en eller fler platser i kommunen.
- Utveckla interna arbetssätt och rutiner, inklusive intern förankring för att arbetet ska bli långsiktigt genom att den metod som kommer fram ska kunna användas framöver för att underlätta att nya lösningar hittas.
- Delta i gemensamma träffar för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.

5. Önskad förändring och förväntat resultat

Det ska efter projektet finnas ett **utprövat arbetssätt** vars aktiviteter finns med i landsbygdsprogrammets årliga handlingsplan. På så vis säkerställs att metoden fortsätter att användas.

Efter projektet ska ett bra arbetssätt finnas etablerat som hjälper till att bibehålla och utveckla landsbygder. Arbetssättet ska vara effektivt och därmed kunna användas i den ordinarie verksamheten.

6. Projektets genomförandeorganisation

Styrgrupp för projektet består av näringslivschef Anders Björkman, näringslivsutvecklare Karin Eriksson samt projektledare Carina Sisell.

Arbetsgrupp har etablerats genom att varje förvaltning har utsett en till två kontaktpersoner som deltar genom ett Internt Landsbygdsforum.

Referensgrupp består av Forum Sollerön som tidigt under 2022 blev pilot för projektet som serviceort för att prova nytt arbetssätt. Därmed har man kommit längre i processen än för de övriga serviceorterna.

7. Information om projektet på kommunens webbplats

Information och kort beskrivning om projektet finns med på Mora Kommuns webbplats kring [Landsbygdsutveckling](#).

Projekt "Lokal samverkan i Mora kommun för service på landsbygd"

Mora kommun har tagit fram ett landsbygdsprogram samt ett lokalt serviceprogram där serviceorter utsetts som gäller till och med 2023. Vi har efter framtagandet av landsbygdsprogrammet identifierat att vi har ett behov av att på ett effektivt sätt ha en dialog och samverka med de olika aktörer som finns på landsbygden. Byarna har kommit olika långt och vi har olika mycket kontakt med dem.

Samverkan mellan kommunen, byalag/utvecklingsgrupper samt kommersiella aktörer behöver utvecklas. Projektet ska syfta till att stärka kommunens kapacitet att möta och samarbeta med lokala aktörer. Erfarenheter från genomförandet ska ge ökad förmåga hos kommuner att stötta lokal serviceutveckling, genom ny kunskap och arbetssätt samt ändamålsenliga rutiner med kontinuerlig intern förankring för långsiktighet.

När projektet avslutas ska kommunen uppleva en ökad förmåga att stötta lokal serviceutveckling. Etablerade samarbeten har lagt grunden för och möjliggjort ett gemensamt framtagande av relevanta planer och utveckling av nödvändiga och önskvärda servicelösningar.

Kontaktperson för projektet:

Carina Sisell, projektledare, tel 0250-261 56, carina.sisell@mora.se

8. Aktivitetsplan

Aktivitet	Beskrivning
1. Uppstart projektet	Aktiviteter som genomförts för att säkra uppstart av projektet och dess fortsatta framdrift.
2. Etablera och genomföra samarbeten med lokalsamhället via lokala aktörer på en eller fler platser i kommunen.	Samverkan kommer att ske med de orter som är utpekade som serviceorter samt med byn Gesunda. För Gesunda´s räkning har initiativet kommit från bystugeföreningen i byn. För övriga orter har det förankrats på Sollerön. Den metod som kommer fram ska kunna användas framöver för att underlätta att nya lösningar hittas.
3. Utveckla interna arbetsätt och rutiner, inklusive intern förankring för att arbetet ska bli långsiktigt.	Landsbygdsprogrammet är beslutat politiskt. Behovet av en metod och ett särskilt forum har förankrats i kommunens ledningsgrupp där representanter från varje förvaltning utsetts att ingå i forumet.
4. Deltagande i gemensamma träffar för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.	Kommunen kommer att ingå i ett gemensamt genomförande tillsammans med andra kommuner. Tillväxtverket kommer att erbjuda gemensamma träffar fysiskt och digitalt för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling enligt en utvecklingsplan. Resa och logi för projektledaren bokas och betalas av deltagande kommun, enligt projektets budget. Träffarna ska fungera som mötesplats för kunskapsutbyte och kunskapsinhämtning. Mellan träffarna arbetar respektive kommun på hemmaplan med sina lokala samarbetsparter enligt plan.

9. Genomförda aktiviteter under perioden för delrapporten

Aktivitet	Beskrivning
2.1 Trafiksäkerhetsforum	Den 19 februari hölls ett första Trafiksäkerhetsforum med representanter från serviceorterna. Forumet är en produkt av de frågor som kommit upp från serviceorterna under föregående år. Där fanns ett stort behov att kanalisera frågor kring trafiksäkerhet. Bilaga 1.
2.2 Möte med Trafikverket och Regionen	Den 29 februari hölls ett möte med Trafikverket och Region Dalarna angående frågor kring trafik, vägar och kollektivtrafik. Deltog gjorde även två representanter per serviceort, berörda personer från förvaltningar samt projektledning. Bilaga 2.
2.3 Möte angående Ödehus och Obemannad butik	Den 7 mars håll projektledning ett möte med intresserade personer från serviceorter kring både hur en ödehusinventering kan gå till samt hur man kan göra för att starta en obemannad butik.
2.4 Forummöte nr 1 för 2024 på Sollerön	Den 25 mars hölls ett första forummöte för året med Sollerön för att stämma av föregående års handlingsplan samt ta fram nya prioriterade ärenden/sakfrågor.
2.5 Forummöte nr 1 för 2024 i Gesunda	Den 8 april hölls ett första forummöte för året med Gesunda för att stämma av föregående års handlingsplan samt ta fram nya prioriterade ärenden/sakfrågor.
2.6 Forummöte nr 1 för 2024 i Venjan-Söromsjöbygden	Den 22 april hölls ett första forummöte för året med Venjan-Söromsjöbygden för att stämma av föregående års handlingsplan samt ta fram nya prioriterade ärenden/sakfrågor.
2.7 Forummöte nr 1 för 2024 i Garsås	Den 29 april hölls ett första forummöte för året med Garsås för att stämma av föregående års handlingsplan samt ta fram nya prioriterade ärenden/sakfrågor.
2.8 Forummöte nr 1 för 2024 i Våmhus	Den 6 maj hölls ett första forummöte för året med Våmhus för att stämma av föregående års handlingsplan samt ta fram nya prioriterade ärenden/sakfrågor.
2.9 Forummöte nr 1 för 2024 i Oxberg	Den 27 maj hölls ett första forummöte för året med Oxberg för att stämma av föregående års handlingsplan samt ta fram nya prioriterade ärenden/sakfrågor.
2.10 Trafiksäkerhetsforum nr 2	Den 10 juni hölls det andra Trafiksäkerhetsforumet med representanter från de olika serviceorterna. Protokollet finns på Mora kommuns sida om landsbygdsutveckling.
3.1 Flera interna möten	Flera interna möten har skett inför externa och interna möten under rapportperioden bland annat om ödehusinventering, obemannad butik, bygdepeng etc.
4.1 Kunskapsseminarium	1 februari har Carina och Karin har deltagit i kunskapsseminarium för projektet via Tillväxtverket kring ämnet: Plan och Riktning.

4.2 Möte Regionala Serviceprogrammet (RSP)	Den 28 februari hade projektledare möte tillsammans med Tillväxtverket och RSP möte om framtidens arbete med landsbygdsutveckling och det regionala samarbetet.
4.4 Slutkonferens projektet	Den 30–31 maj deltog Carina och Karin i slutkonferensen för projektet i Stockholm. Detta tillsammans med de övriga 14 kommuner som genomfört projektet samt representanter från de regionala parterna. Erfarenheter och lärdomar delades. Inspirerande föredragningar hölls för att ta med sig in i det fortsatta arbetet med landsbygdsutveckling i respektive kommun.

10. Spridning av projektets resultat

Man ska sprida projektets resultat inom den egna kommunen i det dagliga arbetet. Resultatet ska spridas till andra kommuner genom erfarenhetsutbyte vid deltagande på gemensamma träffar.

Aktivitet	Beskrivning
10.1 Nyhet på Mora kommunens sida	6 mars nyhet om utökade medel för Moras serviceorter och det nya kommunala serviceprogrammet: Utökade medel till Moras serviceorter - Mora kommun
10.2 Nyhet på Mora kommunens sida	9 mars nyhet på kommunens webbsida kring det nya Trafiksäkerhetsforum som startats upp. Trafiksäkerhet i fokus för nytt forum - Mora kommun
10.3 Nyhet på Mora kommunens sida	9 juli nyhet på kommunens webbsida med sammanfattning och resultat av projektet: Ljus framtid för Moras landsbygdsutveckling - Mora kommun
10.4 Minnesanteckningar från Forum	Minnesanteckningar från Forummöten med serviceorterna har lagts på Mora Kommuns webbplats under Landsbygdsutveckling/Minnesanteckningar Landsbygdsforum. Länk: Landsbygdsutveckling – Mora kommun
10.5 Nyhetsbrev kring projektet	Nyhetsbrev har den 18 mars (nr 4) och den 19 juni (nr 5) mejlats till kontaktpersoner på serviceorterna för vidare spridning i deras egna sociala media. Bilaga 3 och 4
10.6 Delrapport 4 från projektet på kommunens hemsida	Delrapport 4 från projektet finns upplagd på kommunens hemsida för att kunna läsa av interna och externa intressenter. Länk: Landsbygdsutveckling – Mora kommun
10.7 Nyhet i Siljan News	Nyhet 9 juli i Siljan News om resultatet av genomfört landsbygdsutvecklingsprojekt: Ljus framtid för Moras landsbygdsutveckling - Siljan News

11. Samverkan lokalt

- Samverkan har skett med externa parter genom representanter för aktörer/föreningar på orterna vid två olika forummöten från projektets start. Mellan möten har samarbete och samverkan skett genom mejl, samtal och digitala möten.
- Samverkan har fortsatt genom fler forummöten under andra året. Möte tre har inneburit att beröra förvaltningars kontaktpersoner deltagit för att tillsammans med ortens representanter verka fram en handlingsplan för kommande året.

Det fjärde mötet handlar om att följa upp handlingsplanen från föregående år och se över om något finns kvar men även att ta fram nya prioriterade ärenden/sakfrågor.

12. Intern förankring

- Samverkan med de interna parterna har skett genom interna forummöten, både fysiska och digitala. Förankring av sakfrågor för serviceorterna har skett genom, av projektledaren framtagen "Ärendebeskrivning". Dessa har sedan diskuterats genom internt möte för att komma fram till förslag på lösning inför forummöte nr 3 tillsammans med representanter för de lokala föreningarna på respektive serviceort.
- Projektgruppen har haft regelbundna avstämningar genom fysiska och digitala möten. Även struktur har skapats genom gemensamt Gantt-schema för tidsplan och aktiviteter. För projektets dokumentation finns en gemensam plattform med tydlig struktur.

13. Motgångar

- En utmaning för kommunens medarbetare är att det inte finns en avsatt budget för utvecklingsfrågor på landsbygd. Detta har diskuterats både i interna forum och i projektets styrgrupp. Därmed finns en del målkonflikter och en försvårande mottagarkapacitet hos förvaltningarna.
- I den utvärdering som gjorts med invånarna på serviceorterna ser vi några utmaningar som sticker ut tydligt i materialet förutom budgetfrågan. Det gäller att man vill se mer resultat av mötena där förvaltningarna deltog samt att det finns ett förväntansglapp mellan var invånarna tänker att kommunen kan leverera och vad som i realiteten kan levereras. Detta har vid möten framförts till kommunens ledning och politiken genom projektledarna.
- Intern förankring är en annan utmaning. Här har vi jobbat genom kommunens ledningsgrupp och det interna landsbygdsutvecklingsforum som inrättats.
- Att alla ska få komma till tals är en utmaning. Trots ansträngningar är det lätt hänt att personer känner att de inte blivit inbjudna att delta. Vi har jobbat genom föreningar som är öppna för alla. Dessutom har vi genom dessa bjudit in att svara på enkäter via deras kanaler som är hemsidor, sociala medier, anslagstavlor mm. Arbetet har gått att följa på vår hemsida genom att alla minnesanteckningar och liknande lagt ut där. Vi har även fått en del tidningsartiklar.

14. Resultat och lärande

Lösningar

Beskrivning av de lösningar vi i huvudsak arbetat med:

Medborgardialog:

- Medborgardialog har förts framför allt via de föreningar som finns i de byar som utsetts till serviceorter. Vi har haft tre möten i varje by samt ett extra möte med enbart ungdomar. Föreningarna har uppmanats att ta in synpunkter från så många som möjligt i byn. Vi har särskilt tryckt på att olika grupper ska få komma till tals.

Målet har varit att få in synpunkter på vad som behövs för att utveckla byarna i syfte att göra dem ännu mera attraktiva att bo och leva i.

Praktiskt så startade vi med möten med föreningarnas representanter. Möte ett berättade vi om kommunens landsbygdsprogram och att vi nu vill ha in synpunkter. Inför möte två uppmanades de att samla in synpunkter brett. Här ville olika byar jobba på olika vis. Någon har hållit workshop, andra med enkäter. Vi har kunnat hjälpa till när man så önskat.

På möte två har de fått plocka fram de tre viktigaste punkterna för utveckling utifrån de egna dialogerna.

Vid möte tre så har vi tagit med de personer i kommunen som berörs av de punkter man tagit fram. Tillsammans med förvaltningarnas representant har vi gjort en ärendebeskrivning för varje punkt samt när det behövs, bildat arbetsgrupper.

För att särskilt få med ungdomars synpunkter har ett fjärde möte hållits i byarna dit bara ungdomar (13 – 25) bjudits in. Här tog vi hjälp av kommunens ungdomsstrateg för att utforma och bjuda in.

- Det har framkommit i tidigare LUPP*-undersökningar att landsbygden inte upplevs som attraktiv för unga människor. Därför har vi tidigt i projektet valt att planera för att ha egna forum med de unga för att kunna fånga deras behov.

Dessa har nu genomförts under rapportperioden och det har mottagits med stor optimism från vuxna och deltagande ungdomar. (*LUPP = Lokal uppföljning av ungdomspolitik).

Ungdomarnas möten var givande och uppskattade och vi kunde redan efter att vi genomfört den andra träffen se att ungdomarnas prioriteringar/behov för att trivas och bo kvar på sin ort i huvudsak sammanföll med de prioriteringar som de vuxna i byn gjorde.

Några inspel som ungdomarna gjorde som inte de vuxna tagit med är att det behövs bostäder anpassade efter ungdomars behov samt att man gärna får ta med sig ungdomarna när man planerar aktiviteter på serviceorten för att få med sig deras delaktighet och inspel.

Därmed ser vi att arbetssättet med att ha separat forum för unga är viktigt utifrån att fånga deras behov i landsbygdsarbetet.

- Genom den utvärdering vi sändt ut till invånarna på serviceorterna ser vi att vi har lyckats väl med projektets intentioner, arbetssätt och förankring/kommunikation. Man säger att man fått bra information om projektets mål och syfte.
- En stor framgångsfaktor för projektet är det stora engagemang och det välkomnande som finns på orterna. Inte minst har projektledningen sett det genom sin snabbhet och vilja att dela kommunikation från oss vidare på sina sociala kanaler.

Internt arbetssätt:

- Vi upptäckte vid projektets inledande del att det fanns en inte fullt ut intern förankring, förståelse och prioritering kring frågor som rör landsbygden. Genom att projektet skapat ett internt material som har förankrats genom fysiska möten med utsedda ansvariga för de olika förvaltningarna har en tydligare förankring skapats.
- När det gäller det interna arbetet har vi jobbat efter en modell som vi har i ett annat sammanhang kallat Forum Mora. Då handlar det om företag och föreningar som behöver ha kontakt med flera av våra kommunala myndigheter. Vi har en intern grupp där en representant från varje enhet finns representerad och som träffar företagen/föreningarna som har ett ärende.
- Vi har skapat ett internt landsbygdsutvecklingsforum. Förvaltningarna har fått utse en representant som träffar byarna när byn har ett ärende som rör den förvaltningen. Byn träffar de berörda förvaltningarna vid samma tillfälle men endast de förvaltningar som berörs av de områden byn valts ut deltar.
- Arbetssättet ger kommunen nya kunskaper och skapar ändamålsenliga rutiner för en långsiktig intern förankring. Framför allt genom de interna forummöten vi haft under perioden som skapat en trygghet, involvering och ägarskap för frågorna kring landsbygden. De erfarenheter vi gjort kring arbetssättet i projektet har vi tagit med oss in i förslaget till aktualiseringen av Landsbygdsprogrammet. Detta tillsammans med remissvar från kommunala förvaltningar och bolag och inte minst från enkäter och remissvar från serviceorterna.

Erfarenhetsutbyte:

- De gemensamma erfarenhetsträffar som projektledare och projektmedarbetare deltagit i har gett oss insikter hur andra projekt arbetar. På så sätt har kompetensen utvecklats kring de tips som delats med varandra. Det har även lett till att Falu kommuns projekt har besökt oss i Mora och vice versa. Det har gett oss båda parter fina inspel till det egna arbetet.
- Projektet har bidragit till att vi kunnat få idéer från de andra kommunerna. Vi har hört om alla kommuners arbete i de webbmöten och fysiska möten som hållits. Dessutom har vi besökt den ort som ligger nära oss; Falun. De har även besökt oss och varit med på forummöte i Mora.

Kommunikation:

- Transparens har varit viktigt för oss. Vi har fört minnesanteckningar och gjort ärendebeskrivningar som vi publicerat på vår hemsida. Fyra gånger per år har vi även sändt ut Nyhetsbrev för att uppdatera våra kontakter i byarna vad som pågår.

- Kommunikation och spridning av projektets resultat är en viktig del för att få såväl intern som extern förankring. Vi ser att kommunikation behöver upprepas och förekomma på olika sätt i olika forum och kanaler. Där anser vi att vi fortsatt arbetat med att skapa dessa förutsättningar genom våra olika sätt att presentera, sprida projektet på egna och andras mediekkanaler. Vi har även fått gott medialt intresse vilket också är viktigt för projektet och inte minst för invånarna på serviceorterna.

Kunskap och lärdomar

Kommuner pekas ofta ut som viktiga aktörer för utvecklingen av kommersiell service i landsbygder. Anledningarna till det handlar dels om att kommunen har planmonopol i sitt område och särskilt i glesare geografier en viktig roll för att driva utvecklingen, dels om att den kommunala organisationen har många viktiga funktioner och kontaktytor gentemot lokalsamhället och de kommersiella aktörerna. Både kommersiell och offentlig service behövs för att skapa miljöer där det är attraktivt att bo, arbeta och driva företag.

Det här har kommun, genom projektet, arbetat med och dragit lärdomar av för att utveckla starka tillgängligheten till grundläggande kommersiell service på landsbygden.

- Genomfört forummöten och enkäter med serviceorternas olika grupper för att fånga upp vad de prioriterar för att bli en attraktiv ort att bo på. Det har varit ett arbets sätt med stort kundfokus som gett stort engagemang hos invånarna och gett konkreta punkter att samverka vidare kring i kommande års handlingsplan.
- Genom forummötena har vi spridit kunskaper om olika stöd för kommersiellt stöd som finns att söka.
- Information och kommunikation har varit viktiga delar av projektet genom minnesanteckningar, offentliggörandet av delrapporterna samt nyhetsbrev.
- Projektet har kartlagt och analyserat enkätsvar från invånarna på landsbygden och tagit med dessa inspel i arbetet med att aktualisera Landsbygdsprogrammet samt den Kommunala serviceplanen.
- Den interna förankringen har förbättrats under projektperioden med fokus på landsbygden och dess behov. Möten har genomförts med utsedda ansvariga på förvaltningarna.
- Genom studiebesök hos Falun har kunskaper och insikter tagits med till den egna kommunen.

15. Fortsatt samarbete med lokala aktörer

- Mora kommun kommer att fortsätta arbeta med landsbygdsutveckling utifrån de arbetssätt och metoder som utvecklats i projektet. Ur de forummöten som görs kommer prioriterade punkter för utveckling att fortsätta tas fram i samverkan med serviceorterna.

16. Förankring av projektets lärdomar och resultat – internt

- Kommunens ledningsgrupp och interna landsbygdsutvecklingsforum kommer att få information löpande och involveras på olika vis.

17. Förankring av projektets lärdomar och resultat - regionalt

- Projektmedarbetarna har under projektets gång haft en god dialog med regional kontaktperson samt deltagit i regionala RSP-aktiviteter och det kommer vi fortsätta göra.
- Det finns inplanerat en gemensam träff i september med regionala RSP-medarbetare, projektmedarbetare i de kommuner i Dalarna som deltagit i projektet samt kommunernas kommunalråd. Detta för att bland annat dela erfarenheter från projekten, lyfta fram utmaningar och se på frågor att arbeta vidare med.

18. Övrigt att informera om

- Vi ser att det finns ett uppdämt behov att skapa en dialog med kommunen och att bli lyssnad på vad man som liten ort har för problem. Projektet har därför blivit mycket väl mottagna och man har uppskattat att "kommunen" kommit på besök och att det "händer något" ute hos dem. Dock önskas fortfarande mer besök av förvaltningar och politiker, en målgrupp som ännu inte deltagit på forummöte på landsbygden.
- Projektet ska egentligen arbeta för att ta fram ett arbetssätt för en ökad förmåga att stötta lokal serviceutveckling. Inledningsvis har det kommit andra, för orterna, viktiga punkter på bordet som inte direkt är knutet till service. Dock är det punkter som kommunen behöver agera på för att skapa ett förtroende gentemot befolkningen på landsbygden. Det är en möjlighet för en bra start på ett långsiktigt samarbete. Det har startats planer för dessa punkter och tas med i kommande handlingsplaner för 2024.
- Det finns en problematik kring vägvalet att bjuda in samtliga invånare på serviceorten kontra att endast kommunicera med representanter för föreningar/organisationer. Vi har valt det senare alternativet. I gengäld har vi sänt ut enkäter och skapat möjligheter för alla att göra sin röst hörd.
- Utöver de prioriterade ärenden som tagits fram fanns några "lösa trådar" som projektledningen arbetat vidare med under våren 2024 för kunna ge serviceorterna svar på hur man kan arbeta vidare med dem. Det har handlat om bland annat ödehusinventering och obemannade butiker.

19. Villkor för genomförandet

- Kommunen ska delta på de gemensamma träffar som erbjuds, för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.
- Mellan träffarna ska kommunen arbeta med aktiviteter enligt plan.
- Syftet med projektets insatser ska vara att stärka tillgängligheten till grundläggande kommersiell service, så som dagligvaror och drivmedel med ombudsfunktioner så som post, paket, apotek och betaltjänster.
- Projektets insatser får inte planeras eller genomföras så att det riskerar att påverka befintligt utbud av grundläggande kommersiell service negativt.
- Projektets insatser ska vara av allmännyttig karaktär och resultatet ska komma flera till del.
- I genomförandet av projektet uppmuntras regelbundna avstämningar med regionalt serviceansvarig organisation.

Bilagor:

1. Minnesanteckningar från trafiksäkerhetsforum 19 februari
2. Minnesanteckningar från möte med Trafikverket och Region Dalarna 29 februari
3. Nyhetsbrev nr 4
4. Nyhetsbrev nr 5